

משפט האורים - ביאורים

אחר שכבר הותר, אם כן חשיב הנאה, ומכל מקום שייך קנס על שגרם נזק לנצל האיסור, אך יש לספק אם עירצו ועדיין צעין דנראה דיכול לחזור הדמים וליקח חלקו מהמערוצת המותר דנשר וטריפה כשני מיניס דמי והמקם בטל, אך יש לספק אם המערוצות אסור להמוכר כיון שעל ידי גרמתו שגרם נזק נמצא נמצא האיסור ומצטל איסור נמצא אסור להמנצל, או דגורם לא חשיב נמצא איסור נמצא, ומסתבר לאיסור.

(ג) ואין המוכר מחזיר לו כלום. (ב) צ"ע צורה דעה סימן קי"ט (ס"ק כ"ו) פסק דאפילו המותר משויו אין צריך להחזיר, עיין שם. ולכאורה אינו מונע, כיון דהמקם בטל הוא כמזיק או כמזיק שלא נצמק ולמה יטורח לשלם יותר משויו. **ומפטר דאף**

משפט הכהנים - חידושים [ה] ואין המוכר מחזיר לו כ"פ. אפילו המותר משויו הטריפה, ועיין ציבורים (ס"ק ג') הטעם. [ו] כ"פ איסור הנאה. ואפילו מכרה הלוקח לעכו"ם וקיבל דמים, מכל מקום צריך המוכר להחזיר לו כל הדמים. והטעם, כיון דאפילו צאיסור הנאה שאינו תופס מברו הלוקחים בשר זה של טריפה לעובר בובבים, או שהאכילוהו לכלבים, יחשבו עם הטבח על דמי הטרפה, ויחזיר להם הטבח את המותר. וכן דין כל המוכר דבר שאיסור אכילתו מן התורה.

ג אבל המוכר לחבירו דבר שאיסור אכילתו מדברי סופרים, אם היו הפירות קיימים מחזיר הפירות ונוטל דמיו, ואם אכלם אבל, (ג) [ה] ואין המוכר מחזיר לו כלום. הנה. מכר לו מצמחה שלא נצדקה כראוי, הוי כאיסור מדברי סופרים, שהרי הנצדקה היא מדברי סופרים (רי"ז סימן תל"ט).

ד [ו] כל איסורי הנאה, בין מדברי תורה בין מדברי סופרים, מחזיר את הדמים ואין בהם דין מכירה כלל.

דנאיסורי תורה אפילו אוכלן בשוגג צריך כפרה ומשונה להגין על היסורין, מכל מקום צאיסור דרנבן אין צריך שום כפרה וכאילו לא עבר דמי. תדע, ג'הא (א) אמרינן בעירובין דף (מ"ו) [ס"ו] (ע"ב) דדרנבן עבדינן עובדא והדר מוחזינן מיוצחא, ואילו היה נענש על השוגג היאך היה מניחין לו לעבור ולקבל עונש, אלא ודאי דאינו נענש כלל על השוגג צאיסור דרנבן והרי הוא להאכול כלילי אכל כשירה,

יאיר נתיב

כדין או יגזול סבירו שלא כדן, לכך אינו אומר אל תסמוך עלי ולא משום דסנר וקיבל לשלם, ע"כ.

(ה) בש"ך ב"ד דעה דע"ה סימן ק"מ (ס"ק כ"ב) פסק וכו'. הש"ך שם חולק על הטעם ש"כ הסמ"ע כאן לחלק בין איסור דאורייתא לאיסור דרבנן, דנאיסור דאורייתא קנסוהו להחזיר הדמים, משא"כ צאיסור דרבנן, דלטעם זה יוקשה דאפי' אם לא קנסוהו דרבנן, מ"מ למה אין המוכר מחזיר כלום, יחזיר מה שקבל יותר מדמי הטרפה שהוא חייב מדינא ולא מצד הקנס. ולכן כתב שם הטעם דנאיסור דרבנן אין המוכר מחזיר כלום, דהס לא גזרו איסור כדי להוציא ממון, דלענין ממון אוקמוה אדין תורה.

(ו) אמרינן בעירובין דף ס"ז (ע"ב) בדרבנן עבדינן עובדא והדר מוחזינן תיבותא. גמ': "ההוא יוקא דאשפתין חמימיה (שהיו רוצין למולו והחמו לו חמין מצערב ונשפכו היס. רש"י), אמר להו רבה ניימו ליה חמימי מגו ציחאי (מציפיה דרצה והחיתוק היה ציחא אחר צאומה

יפלא נתיב

והנה האחרונים הרבו לדון בחידושו זה של רבינו דהעובר על איסור דרבנן א"צ כפרה, והעירו מכמה מקומות דמוכח שאף איסור רבנן צריך כפרה. ונציין כמה מקורות. א', באו"ח סימן קצ"ו (סעיף א') נפסק דאם אכל דבר איסור אע"פ שאינו אסור אלא מדרבנן אין מברכין עליו לא בתחילה ולא בסוף, ובט"ז שם כתב דאם אכל בשוגג נחלקו הרמב"ם והראב"ד אם יברך בסוף, דלדעת הרמב"ם לא יברך, ומוכח דאף אכילת שוגג דרבנן הוי איסור. ב', באו"ח סימן של"ד (סעיף כ"ו) משמע דהמחלל שבת אף באיסור דרבנן צריך כפרה. יעו"ש. ג', ביור"ד סימן קכ"ג (סעיף כ"ו) דהשוותה יין נסך בשוגג צריך כפרה, ומשמע דאפי' סתם יינם. ודנו בענין זה המשפט שלום כאן, ובעיני יצחק (אה"ע"ו סימן ס"ו), ועוד הרבה ספרי אחרונים, ועי"ש עוד ראיות לכאן ולכאן. ועיי' עוד באור שמח (פ"א מגיורשין) שכתב גם הוא להוכיח דצריך כפרה אף על איסור דרבנן. אמנם בפרי תואר (סימן קי"ט ס"ק י"ז) מוכח כדברי רבינו. יעו"ש.

ג. דהא אמרי' בעירובין וכו'. המשפט שלום כתב לדחות דאי' זו ע"פ מש"כ הרשב"י (ת"ד סימן י"ט) דהיינו דוקא כשהרב יודע בבירור הדין שמתור לו לעשות אע"פ שתלמיד הקשה לו תיבותא, אבל לא כשמסתפק, יעו"ש. וכ"כ העיני יצחק שם.

זה כדעת הרמב"ם [פ"ו מסנהדרין ה"א] וכו' דאפילו למאן דלאין דינא דגרמי טעה דנכר משנה לאו כלום עבד וכו', ומה שהקשו החוס' פרק אחד דיני ממונות [ג"ג ע"א ד"ה השתא] ממראה דינר לשולחני דמחייב ר' מאיר פרק הגזול קמא, אע"ג דליכא למימר אילו היה קמן הוה הדר ומשלם, כבר תירצו החוס' פרק הגזול שם וכו' דלא דמי, דצדיק כיון שהראהו לשולחני שוב לא היה לו להראותו לאחר, אצל הנשאל לחכם אף על פי שאסור לו, לא היה לו לצעל הבית למהר להאכילה לכלבים או לערסם עם הטמאים.

עוד יש לתרץ לפי מה שהעלימי לקמן סי' ש"ו סעיף ו' (ס"ק י"ב), דגבי שולחני לא מחייב עד דאמר ליה חזי דעלך קא סמיכנא, או דמוכח מילתא דסמיך עליה, אם כן דוקא חסם כיון דסמיך עליה ה"ל כסנר וקיבל לשלם, דאל"כ ה"ל אל תסמוך עלי, אצל הכא י"ל דלביה חנסייה שהוא סנר להורות איסור שלא יצא מכסול, וכשיאמר אל תסמוך עלי, יתיר האיסור שלא

אין לקנסו כלל, כיון דהלוקח שמבטל הוא שוגג הוה כלא עשה איסור כלל כיון דלא היה כוונתו לבטל, ובכ"י האי גוונא שרי אפי' לכתחילה בכמה דוכתי, והוה כהאכילו לכלבים דלא נעשה איסור דליכא קנסא. עכ"ד. ועי"ש שכתב חילוק אחר באופן שהמוכר הוא שוגג דקנסא לא שייך היכא דהוה שוגג, ועי"ש עוד.

איסור דרבנן בשוגג אי צריך כפרה

ב. באיסור דרבנן א"צ שום כפרה. ביאור הדברים כמ"ש בשערי יושר (שער א' פרק י') "דבאיסור תורה נההפך הדבר באמת לדבר שאינו ראוי, אבל איסורי הנאה דרבנן לא אבדו באמת איכות תשמיש הראוי לאדם, אלא שהאדם מתירא ליהנות ממנו, שמצות הלאו דלא תסור מפחידו שלא להנות ממנו, וכל שהתפץ ראוי להנאת אדם אלא שהאדם מחמת פחד מונע עצמו מליהנות מן החפץ אין החפץ בטל מאיכותו וחשוב ממון גמור מן התורה, ושאינו לאו דלא תסור מלאו דלא יאכל, דבלאו דלא תסור אינו מוזהר מן התורה על האכילה ממש אלא שישמע לקול חכמים, ולפ"ז החפץ ראוי לאכילה, ואף דאם יאכל ויעבור על לא תסור ג"כ עושה רעה לעצמו, אבל אין זה חיסרון באכילה עצמה". עיי"ש. וכ"כ עוד אחרונים.

משפטה הכהנים - חידושים

ר"ה [א] אם יודע בטיב משא ומתן. הטעם משום כדי חייו, ומכל מקום יכול למכור אף ביותר מכדי חייו משום דלא פלוג רבנן (סמ"ע ס"ק א').

[ב] לאחר עשרה ב"ש שאינו שומה. לריך עיין שלא כמזו זה

שסם יש אומרים, דהא המחבר כתב עד שיגדל אם יודע, תתעורר כל זמן שלא הביא שתי שערות לריך צדיקה (סמ"ע ס"ק ג'). ואם גדול נתן מתנה לקטן קודם שהגיע לעונת הפעוטות וזיכה לו על ידי אחר ולא פירש אימת יתננה לו, ואז אם האחר מסרו לקטן אחר שהגיע לזמן שיהיה מקמו ומתנתו קיימת, פטור האחר אף אם נאצד ציד הקטן, אבל מסרו לו קודם לכן חייב האחר (שם ס"ק ד'). [ועיין ציאורים (ס"ק א') דאם מסר לקטן דבר של אחרים, אף אם הגיע לעונת הפעוטות מכל מקום חייב לשלם צנאצד ממנו, עיין שם הטעם].

[ג] ומתנתו קיימת. למתנה דמי למכר, דאי לאו דעביד ליה נייחא נפשיה לא היה נותן לו מתנה וצכלל כדי חייו הוא (סמ"ע ס"ק ה').

סימן רלה

קמין וחרש ושומה ושכור מתי מוכר ממלמליון, והקונה בשבת וביו"ט

ובו כ"ח סעיפים

א קמין עד שש שנים, אין הקנייתו לאחרים בלום. ומשש שנים עד שיגדיל, [א] אם יודע (ב) בטיב משא ומתן (דהיינו שדקוהו ומלאוהו שידע, [ב] ולאחר עשרה כל שאינו שומה) (טור), מקחו מקח וממכרו ממכר [ג] ומתנתו קיימת, בין בדבר מרובה בין בדבר מועט, בין במתנת בריא בין במתנת שכיב מרע, ודבר זה מתקנת חכמים, והכל בממלמליון. (ויש אומרים הואיל ואינו רק מכה תקנת חכמים, אם כן (ב) נמקום שעשו שלא

משפטה האורים - ביאורים

והרי נהנה כמו מן הכשירה, ומשום הכי לרריך לשלם כל דמי הנאתו (ו) כמו צוה נהנה וזה חסר מועט, דכללא הוא לרריך לשלם כפי מה שנהנה, (ס)מה שאין כן צאיסור דאורייתא שמקבל עונש על השוגג ומסרונו גדול מהנאתו.

ר"ה (א) בטיב משא ומתן. עיין

סמ"ע ס"ק ד' צהג"ה, שמוכח מדצרינו צאחד שזיכה על ידי אחר מתנה להקטן ומסרו האחר להקטן אחר שהגיע לפעוטות שמקמן מקח, שפטור האחר כשנאצד מהקטן. ונראה דהיינו דוקא צכהאי גונא שהספץ הנאצד של הקטן, וכיון דחכמים חיקנו שיהיה מתנתו ומחילתו קיים מכל שכן פרעון לידו, אצל של אחרים כשמסרו לקטן, אף דכל המפקיד על דעת אשמו וצניו הוא מפקיד (צנא מניעה ל"ו ע"ה), מכל מקום כשמוסר לקטן חייב (ב)כדמוכח צסימן קפ"ח (סעיף ב').

(ב) במקום שעשו שלא בהוגן.

נראה דדין זה אינו רק צקטן שהקנין דרצנן לא היו רק משום כדי חייו, ולא חיקנו שיחיה עזמו צדבר האיסור, אצל צגדול מהני קנין דרצנן או קדושין דרצנן כגון צקטנה אפילו צמקום איסור,

יאיר נתיב

כל הנאתו, וה"ל אף שלא נחסר המוכר רק מעט שיהי דבר המותר צנהאה, מכל מקום משלם לו הכל.

(ח) מה שאין כן באיסור דאורייתא שמקבל עונש על השוגג וחסרונו גדול מהנאתו. ואפשר שזה כוונת הסמ"ע צטעם השני שכ' צצאיסור דאורייתא לא מיתשב הנהא, משא"כ צצאיסור דרצנן, ולכן אינו מחזיר לו המוכר הממון שיותר משוויו.

(א) ברמובח בסימן קפ"ח (סעיף ב'). ז"ל המחבר: "אצל מי שאינם צני דעת, והם חרש שומה וקטן, אינם נעשים שלוחים, ולא עושים שליח, אחד הקטן ואחד הקטנה. לפיכך השולח צנו קטן אצל החנוני, ונתן צידו פוגדיון שהוא שני איסרין ונתנו לחנוני ומדד לו צצאיסר שמן ונתן לו אם הצאיסר ואצד את השמן ואת הצאיסר, החנוני חייב לשלם, שלא שלחו

יפ"ל נתיב

אלא שוה פרוטה [אולם באבני החושן הביא דמהרי"ט אלגזי בבכורות ג"כ חולק על רבינו, דאי אפשר שישלם על ההנאה יותר מכפי שויו בשוק, וכמש"כ הדברי חיים, וגם המחנה אפרים (אנאה סימן כ"ו) כתב דאינו משלם כמו שנהנה, דכיון דזהו מקח טעות הרי זה לא מתחייב אלא בדמים שהיה שוה ולא יותר].

וע"ע בשערי יושר שם שכתב דמלשון הרמב"ם מוכח דלא רק מדין נהנה צריך לשלם, אלא דאין כאן ביטול מקח כלל, דכיון שהבעלים לא נתודעו אלא לאחר האכילה אין כאן שום קפיידא דהא אכלו דבר היתר, ומ"מ באיסורי הנאה א"צ לשלם כיון שהמוכר לא נתחסר כלום. יעו"ש שהביא סימוכין לדבריו.

ומפיק שם חידוש להלכה, דלפי דעת הפוסקים דס"ל דהמקדש באיסורי הנאה דרבנן מקודשת (ראה אהע"ז סימן כ"ח סעי' כ"א) וחזי' דס"ל דגם באיסורי הנאה דרבנן חסר קצת, וא"כ ה"ל אף באיסורי הנאה דרבנן ישלם כל הנאתו. ולפ"ז עכ"פ כשהמוכר מוחזק אין להוציא ממנו.

נחה משלם האוכל איסור דרבנן

ד. צריך ל"שלים כ"ל דמי הנאתו כמו בזה נהנה וזה חסר מועט וכו'. בפשטות נראה כוונתו, דהן אמנם שהמקח בטל כיון דמכר לו מין אחר ממה שביקש, אבל צריך לשלם מדין נהנה, ולכן אם הוא רק איסור אכילה שהמוכר נתחסר מעט דהא היה מותר לו בהנאה, משלם לו כל הנאתו, כמו בזה נהנה וזה חסר מעט שמשלם כל הנאתו, אבל אם הוא איסור הנאה א"צ לשלם כלום, דאע"פ שהוא נהנה (דהא א"צ כפרה באיסור דרבנן), מ"מ המוכר הא לא נתחסר כלום, והו"ל זה נהנה וזה לא חסר דפטור.

ובשערי יושר (שער א' פ"י) ביאר דאף דבעלמא היכא דמשלם מדין נהנה מנכה מעט משויו, זה רק היכא דלא קנה לאכילה אלא בע"כ באה הנאתו דאז משלם רק דמי בשר בזול, אבל היכא דקנה לאכילה משלם כל הפסיקה דהרי אכל ונהנה כמו מדבר כשר. ובוזה מישב קושית הדברי חיים שתמה אין יתכן שישלם זה הנהנה יותר מכל דמי החפץ, ובאמת לק"מ דנקטינן דנהנה משלם כל הנאתו אף שהבעלים לא נתחסרו

האיסור בעצמו אסור והוי העובר כמו שהוא חולה והיא מטמא הנפש, לכן יש בהן קלין ויש בהן חמורין, כמו במאכלות שיש שמזיקין החולה ויש שממיתין אותו, אבל דברי סופרים הן אינן נדונין מצד עצמותן, רק מצד המצוה שאסור למרוד ולא תסור כו' והוה כמרד, א"כ כולן חמורין שבכל דבר הוא מורד, ולזה א"ש במוכר לו דברים האסורים באכילה מד"ת אינו מנכה לו מן הדמים שאכל, שהאכילה אף שלא מרד, מ"מ גרמה מחלה בנפש, לא כן האסורים מד"ס מנכה לו מן הדמים שהאכילה בעצמותה אינה מזקת לו רק המרד וכאן לא מרד. וכזה כתב בנתיבות סימן רל"ב, והיינו דוקא רק במתעסק, דבכל מקום אינו חייב רק בחלבים ועריות שכן נהנה, אבל שוגג קרוב למרד דהוה ליה לדייק ולדעת, לכן אמר בגיטין נ"ג דברבנן קנסו שוגג אטו מזיד. וברור:

נראה לומר טעם ע"ד מושכל על הא דאין למידין קו"ח מדברי סופרים (עיין ידים) דדוגמא דיליף התו"כ קו"ח שיהא סכות חייב במצה. ובקדושין יליף מה שפחה שאינה נקנית בביאה כו', וכן במסכת דרך ארץ א"א שאני אסור בה אינו דין שיהא אסור בבתה וכו', יעו"ש דהקל וחומר אין לו מקום בעומק העיון בסברא שיחוייב ההפכיות לפי משפט הנושאים למבין עומק טעמים [דוגמא לזה בברכות כ"ג ע"ב הא מילתא תיתי בתורת טעמא ולא תיתי בתורת קו"ח כו'] רק הי"ג מדות נמסרו מסיני שבהן ידונו ויקישו וילמדו, והבורא יתברך הבלתי בעל תכלית ידע, כי להסיר אופני הטעות אשר יפלו בשכל האדם כאשר לא ידע עומק דעת עליון גלה יתור או רמז, למען לא נבוא לכלל טעיות, וכל מה שאין עליו הוראה בתורה נלמוד בהנך י"ג מדות, ל"כ דברי סופרים אשר שכל האנושי ברוה"ק השורה

ומעתה נבאר כל השגותיו, כי מספקא לן בדברי תורה, שמא הוא חזיר, א"כ אף אם לא צוה הבורא על ספק, בכ"ז שמא הוא חזיר, א"כ אכלנו חזיר דבר המתועב באמת, אבל בספק עירוב, א"כ כיון שהענין הזה אינו בפרט רצון הבורא, רק שצוה לשמוע אליהם, וכיון שע"ז לא דברו, א"כ לא נקרא מי שאינו עושה כן, שאינו שומע בקולם, ומדוע לא יהיה מותר, וכן קטן נאמן, כיון שאינו עושים זה מפני שאין שומעין בקולם, א"כ תו לא עברנו על לא תסור [וכן לא שייך ע"ז לא יאונה לצדיק כל עון, כי כשאינו יודע, אינו עושה איסור כלל וכלל, ועיין בתוס' שבת שהעירו מהא דר"י אישתלי וטעים מידי קודם הבדלה, ויש לדבר בזה הרבה ואכ"מ], וכן נדחה מפני דאורייתא, כי אם המה אמרו, אבל לא אמרו שזה הוה נצחיי, רק אם יעמדו ב"ד גדול בחכמה ויסכים דעתם הנאות יותר לפי הזמן לומר הפכו הרשות בידם, א"כ איך תיבטל מפני זה דבר דאורייתא, וזה חזק יותר בסברא ממה שמצאנו דעשה דממון לפי שנתנה במחילה קילא. ויתר הפרטים עיין בחדושי להלכות עדות בס"ד:

ובזה סרה תמיהתו מדוע לא יקובל שמצות דרבנן אשר תקנו חכמים יהא נכלל בכלל תרי"ג, דכמו שיש סברא לומר שכל מצות מלך ופקודתו יהא נחשב בכלל תרי"ג, ככה תקבל השכל שיהא סוגי חז"ל בכלל תרי"ג מצות, וגם בתורה המה סמוכים פרשת זקן ממרא לפ' מלך. וכאשר תעיין בדברי רמב"ם בספריו תראה, כי דברי המה דבריו. וד' ינחני בדרך אמת:

ירושלמי ברכות פ"א הלכה ד'. ד"ת יש מהן איסור כו' יש בהן קלין ויש בהן חמורין, אבל דברי סופרים כולן חמורין הן כו' חמש טוטפות כו'. פירוש דדברי תורה

וזה ג"כ הוה מי פירות עם מים וא"כ זה תליא בפלוגתא דר"ג ורבנן
 שם ד' ל"ו ע"א ובאמת בחוספתא פ"ג דסא מצואר דר"מ ס"ל כר"ג
 דישקך מיד וזבא א"ש מה דאמר שם בגמ' ד' מ"א ע"א מדרל"א מלמית
 למית חמיע כמי לא מחמיע ע"ש בחוס' ור"ל דזה הוה ג' מחלוקת חדא
 דלוינו מניח לחמין בשולח וחד ס"ל כר"ג דמחמין מיד וחד ס"ל
 דמחמין בשולח בדברים הממליים וא"ש :

הלכה ג ואם הרהיח המים כו'. עי' יבמות דף מ' ע"א גבי
 חלוט וז"ל דשם מיירי שחלט את העיסה לא את
 הקמח דאל"כ אין יולא בה ידי מוכת מנה כיון דלא בא לירי חמון
 ע"ש בחוס' וקום' פסחים ד' ל"ו ע"ב ד' ל"ז ע"ב ור' מ"א ע"א ובי
 בירושלמי פ"ב דפסחים דממעט שם דלוינו יולא ברבובא משום דלוינה
 לריכה סימור ע"ש בה"ד אך שם משמע דר"ל ריבוייה בשמן וכמ"ס
 רבינו ז"ל בפיה"מ מנחות פ"ט ועי' שם במנחות ד' כ"ג ע"א ומש"כ
 בזה בדברי רבינו בסוף הל' בית הבכירה ע"ש ומ"ס הרמב"ן ז"ל
 במלחמות כאן בפ"ב ובדברי הר"ף ז"ל כאן :

שם וכבר נהגו בשעור ובפסדר כו'. הנה באמת ל"ל דהך מחלוקת
 דפסחים דף מ' גבי והרולה שמתלו נטון ל"ל הקמח כו' ר"ל
 דשם מיירי במים רוחנים ות"ק ס"ל דאם מערב חומץ עם מים אף
 שהמים רוחנים לא הוה חלוט שפיר וכמו מי פירות עם מים שמחמין
 מוכר לר"ג ולכן ס"ל דמתחלה יתן הקמח לתוך הקירייה והיינו במים
 רוחנים ומחלט ואח"כ יוכל ליתן את החומץ ויש אומרים פליגי וס"ל
 דגם אין הוה חלוט בזה ח"ש דברי הגמ' ש"ש ועי' שם דע"ד ע"ב
 וחולין ד' ק"א ומש"כ בזה בתרומות פ"י מ"א גבי כל הנכבשין ע"ש
 בחוספתא . וא"כ כיון דאח"כ אמרו שם דעולא אמר דאמר זה ואחר
 זה אסור טוב אסור לחלוט , ועי' לקמן בהל' י"ז גבי מורסן דשם
 כתב רק וכבר נהגו כו' והטעם דבאמת מורסן אינו מחמין ע' לקמן
 פ"ו ה"ה ובתרומות פ"יא אך בירושלמי כאן אמרין דמיירי שיש
 שמנונית על המורסן וחישימי שמה נאחר בהם קתם קתו לכך לא
 המחמיר כ"כ בזה :

הלכה ט נאמר ושמרהם כו' לפיכך אמרו החכמים כו'. עיין
 בזה"מ ז"ל והנה עי' בגמ' כאן דף מ' ובהך דמנחות
 ד' כ"ג ע"א מצואר ד' דבאמת סימור אינו נקרא חל"א א"כ יש בו
 דבר שיוכל להתמינו והוא אינו מניחו לחמין אך מל"א השמירה לגבי
 חמין של מזה לא משום סיבה רק לשם מזה והוה כמו היסח הדעת
 פסול הגוף לר"ל אך זה לא שייך רק אם יוכל להיות איזה סיבה וזה
 מה דאמר במנחות שם מלה תהיה החייה ע"ש ברש"י ר"ל דכיון
 דחמין של מנחות אין לוחמין אותם כמבואר שם ד' ל"ו ע"א לכך
 לריך שיהיו גילושות בפוסרין כדי שיהא בהם דין סימור וכן הך
 דפסחים שם דאמר והני דמהפכי כפי ר"ל דהוי מנביהין את השבילים
 ומעמידים אותם כדי שלא יתנונו כמ"כ בפסקי חוס' מנחות סימן
 ר"ז משום אגב מידלליהו ע"ש אמר להם דיעשו זה לשם מזה לא
 לשם להזהר מסיבה ועי' מגינה דף כ' וד' כ"ג ע"א לא חידשו דבר
 בפרה ועי' שם בירושלמי פ"ב דמגינה ה"ה ו' והך בליקא של נכרים
 מיירי ג"כ במצומרים רק לא לשם מזה ועי' ב"מ ד' ל"ג ע"א אם
 משמר כעשה משמר דמי לא לשם מזה ועי' בה"ג כאן דרש שוטא
 וקטן לא בני עמורה במל"א מזה ועי' בירושלמי פ"א דתרומות דבר
 דבני סימור בשביל סיבה גס חרש הוה בכלל שמירה ועי' ביומא דף
 מ"ב ע"א וז"ק דף ט' ע"ב ע"ש בחוס' דס"ל דהוה בני שמירה רק
 שמירה לשם מזה לא שייך בכו ועי' חולין דף ז' ע"א ברש"י אך י"ל
 דרק בזמן המקדש דלוי הוה הנולה בגדר מכשירי פסח כמבואר
 דפסחים ד' ע"א אז לריך זה ועי' בשביל רבינו ז"ל בהל' ק"פ סוף
 פ"ד דהוה ג"כ בגדר חבורה המלה של פסח ע"ש ועי' פסחים ד"ג
 ע"א חטא דמיכטר לפסחא ע"ש ועי' רש"י חולין דף ד' ע"א וכמ"ס :

שם דגן שנשבץ כו'. והף דק"ל דחמין מותר ללחות ל"ל דרק
 בידים אבל אם של שמירה ונפל למים אסורות ועיין ברש"י
 מנחות ד"ע ע"ב דפירש על התבואה כגון חמין שחרן במים ע"ש :

שם שנשבץ בנהר . כ"ל דהוה רק בנהר אבל בשמין שרי משום
 דהוה כמו טיף להדי טיף טיף כיון דטובע תמיד עי' בע"ד ד'
 מ"ז ע"א קמחי אזלי ע"ש ולכך מצואר בירושלמי פ"ח דתרומות סוף
 ה"ד דגבי משין אין בו חשש גילוי י"ל ג"כ משום טעם דטיף טיף
 כמצואר בע"ד דף ז' ע"ש והך דמצואר בתרומות פ"י מ"ב שם מיירי
 בצור של מים ולא בחרו וז"ל ד' קט"ו ע"ב ע"ש :

הלכה ב מותר ליתן חמין והשמישמי כו'. עיין בהשגות
 ועי' בירושלמי פסחים פ"ב ה"ד במחובלת אגוזים
 ומש"כ רבינו ז"ל בהל' מעשה הקרבנות פ"ב ה"ז ובהשגות שם ועי'
 חוס' מנחות ד' כ"ג ע"ב ע"ש :

הלכה כג כלי שהכותו וכלי אבנים כו'. עי' מש"כ רבינו ז"ל
 בהל' מעשה הקרבנות פ"ח ה"ט' דכלי אבנים א"ל

הגעלה ע"ש וז"ל הטעם כך דגבי קדשים שלריך לחול איסור נותר לא
 חל על טעם רק על צעין ועי' מש"כ רבינו ז"ל בפיה"מ פ"ק י"א
 דזבחים על הך דרבי טרפון דשיקר הטרקיה משום שמנונית הדבוק
 בכלי ע"ש ר"ל משום דהטעם הוה כמבואר כמ"ס הראב"ד ז"ל בהל'
 שמנונה ועי' בסוף פ"ז דצטעט גבי וורד חדש ושם גבי הכובס ד'
 בכשם אך יש לחלק כך בין היכא דלא נכנס רק טעם ובין היכא
 דנכנסו הצעין ועי' בגדה ד' ס"ב ע"ב בהך פלוגתא דר"י ור"ל גבי
 חסין שכלשו משקין ועי' חוס' ע"ז ד' ס"א ע"א דרבי לא נכנס צעין
 בתוך הבולע וע"ש ד' ל"ב ע"א גבי חרס האנדריוני וחוס' כרימות
 ד' ט"ו ע"ב והנה עי' במנחות ד' ח"ג ע"א דמצואר שם דאם יש
 מקתה צעין מלטרף הבלוע ג"כ שיהיה כמו צעין ע"ש וכן כתבו חוס'
 ע"ד דף ס' ע"ב גבי זשקה טופח ע"ש ועי' חוס' ביאה ד' ט"ז ע"ב
 ד"ה קמ"ל גבי פשטירא דיש שמיסרין השומן ע"ש ולכך לריך מריקה
 ושיטתה בתמין כיון דיש שומן צעין לריך גס להסיר הבלוע אבל היכא
 דליכא רק בלוע לחוד ובפרט אם רק טעם אז גבי רד"ס אין לריך
 מריקה וגם י"ל דהא חולין גבי קדשים יש הריבה חומרות כמו ביטל
 בלא בלוע ומקת' לוי כלל הכלי אבנים ולא כיון כמבואר בזבחים
 ד' ל"ו ע"ב וכלי אבנים א"ל זה ועי' בפסחים ד' פ"ג ע"א דאמר שם
 גבי עלמות של פסח לישדינהו אש"ג דהא בלעי טעם וע"כ כמ"ס ועי'
 חוס' וזבחים ד' פ"ו ע"א ע"ש דגם אם ממובר קתה בשר בעלמות
 יכול לבלעם להעלמות וע"ש בר"ש פ"יא דתרומות וזבא ח"ש מה
 דאמרין בפ"א דתרומות בירוש' דקדירה על חרס שבטל בה תרומה
 מנועלה ג' פעמים ודיו משום דגבי תרומה ג"כ בע"א דבר הראוי
 לאכול דאל"כ פקע הקדושה כמ"ס הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ג דב"מ
 וכבר כתבתי בזה והנה מצואר בגדה ד' ס"ב ה"ל' דבדרבנן בלוע לא
 הוה כמו צעין ועי' מש"כ רבינו ז"ל בהל' מעה"ק פ"ח דמבשל ג'
 פעמים ע"ש והוא ג"כ משום אז ועי' בירושלמי ערלה פ"ב דפסחים
 פ"ג ה"א וכלבד אחר ג' הפס"ל' ועי' בירושלמי דמאי פ"א ה"ב א"כ
 הוה מתקן אפילו בשר משום דחושש למשקין שיש בו אף דלא גזר
 על תערובות דמאי ע"ש וזבא ח"ש הך דע"ז ד' ע"ו ע"א ט"ש וא"ש :

פרק ו

הלכה א ומצותה כל הלילה כו'. עיין בר"ה ד' כ' ע"ב דמבואר
 דסתמא דגמ' לא ס"ל כן ע"ש :

הלכה ב בלע מרור כו'. הנה י"ל דהא באמת גס במלה לריך
 שיהא בהמלה טעם מלה כמבואר ברבות ד' ל"ח ע"ב
 וז"ל דבלא טעם מלה לא שמה מלה רק הוה א"ל' שיעטוס וא"כ למה
 גבי מרור לא ילא כיון דהמלה הוה המין לא בטעם כמבואר שם
 ד' ל"ט ועיין א"ל סוכה ד' ע"ב וז"ל דהך ר"ל דהוה רק דקדושה
 מרור דרבנן וא"כ לריך לטעם המרור לא להמרור בעלמו ולכך לא
 ילא וכעין זה כתבתי בהך דכתובות ד' י' גבי מה דהקשה שם א"כ
 מה הועילו חכמים בתקנתן ר"ל ג"כ כן דבדאורייתא לא איכפת
 לן אם ישקר דוה הוה דין כך ולא תקנה אבל בדרבנן כיון דלא
 עשו רק משום חקנה מה הועילו במה שתיקנו ועיין פסחים ד'
 ז' ע"ב אמיתי אך אלא ואת אמרת ע"ש ברש"י וכן ר"ל הך
 דעירובין ד' ס"ד ע"א אכרותא לרדקי ועיין במנחות ד' ו' ובכרות
 ד' כ"ג דמהני הכרזה ע"ש אך ר"ל כך דהא עיקר הדיון של עירוב
 הוה רק תקנה בשביל תינוקות כמבואר שם ד' פ' ע"ב וד' מ"ו ע"ב
 ומה שמועיל לזה הכרזה ועיין בסוכה ד' י"ד ע"ב דהוה פלוגתא

זה אם גיירה דרבנן נעשה כמו עלם האיסור או רק משום טעם
 החיור גבי הך דע"כ נעשה כשדורין של מחכות ועיין מש"כ רבינו
 ז"ל בהל' מכירה פט"ז הל' י"ד לחיור דרבנן לא חל על עלם
 הדבר ועיין חוס' גיטין ד' מ"א ע"א דשיחורו דרבנן הוה כמו
 היזק שאינו ניכר ע"ש ועיין בירושלמי פ"א דפסחים ה"ד את הוה
 שגזרת עליה שריפה ובירושלמי פ"א דקדושין דמחלק שם גבי גט
 שכמהו על איסורי הנאה בין אם הוה איסורי הנאה מה"ס בין דרבנן
 דהך דלוי שוה ללוס דלאה קודש בהם שגזרת כסף לא הוה קדושין
 מ"מ ממש יש בהדבר שאסור בהנאה מדרבנן ולא הוה כמו עירוב
 שלי דשם ד' כ' ע"ב בניטין ע"ש ברש"י ועיין עירובין ד' ע"ח
 ע"ב גבי עשאו לחלין סולס ופסחים ד' מ"ח ע"א ע"ש ועיין סוכה
 ד' י"ב ע"ב ד"ה אין מסככין מה דמתקליס בין דאורייתא לרבנן
 ושם ד' ז' ע"א ובהך דב"ב ד' קס"ה ע"ב מה התם פסולא
 דאורייתא וברא"ל שם עיין חולין דף י"ח ע"א גבי פוסלן
 ומכשירין ע"ש :

הלכה ג אבל מצה בלא כונה כו'. והנה דין מרור לא כתב אף
 דגמ' ד' ק"ד ע"ב בפסחים נקט הך דין גבי מרור
 אך הטעם כך משום דבגמ' בר"ה שם דייק לשון כפאו פריסיו ולמה
 דייק זה משום דבאמת בירושלמי כאן אמר דע"כ מיירי בהטב וכוין

ליעקב

חתמג

כן דרך כ"ח ע"ד, וזה אמרו דמיון דאחמד"ר ומדאורייתא רמיא לינוס שפיר מיקרי זקוקה ואחותה אסירא. שו"ר בהעמק שאלה פ' אחרי סי' ז"ה סוף אות ו' (שניינו המניה לריטב"א כבוד ירו"ם אבדל למע"ה הגר"א יפהו ז"ל) שר' כן לפי השיעוט דלא חפס"ק בערוה, כני"ל מד"מ בדעת הטור כני"ל, הרי דלף שרצה מותרת מ"מ לגבי דידה דינה בערוה וכמס"כ הא"ש, ורק לגבי רצה הקילו שאין לה דין ערוה. אכן עכ"פ מהראשונים הני"ל שלא מ"י כן [ואדרבה הרמב"ן כ' דלזמני אלומי לקושיתו, ונראה הכאור היינו דמהלשון נראה דאפי' שני שאלמד"ר ג"כ ליכא איסור אחות זקוקה, וזה להגדיל החמיה דשניה שכל איסורה אאלמד"ר הלא פשיטא שיש בה איסורי זקוקה, נראה דס"ל דשני' אינה ערוה מדרבנן לגבי ינוס [אכן העירוני דעכ"פ קשיא לראשונים דתקשי נמי מאיסור קדושה דחיילי"ע דלף שאין בה מורת ערוה מדרבנן כשניה אבל מאידך יש בה חידוש כיון דמדאורייתא לא רמיא לינומי, וכאשר נראה מהרמב"ם וחס' דרך כ"ו כני"ל.

המנהג האמנה זקוקה כלל, ואך משום דאלמד"ר מש"ה איכא זקוקה וא"ש. אכן ז"ע מלשון הרמב"ם והתוס' בדרך כ"ו כני"ל וחסירוני דלפי"ו א"ש מה דלעיל אות ב' נחבאר דבד' ה"י דרך ט' מדויק דבחיילי"ע דלא פטרה רחמנא הו"ל סדר אחות זקוקה, אכן בלשון רש"י במשנה דרך כ"ו ד"ה איסור מצוה כ': "רמיא קמיה מדאורייתא הלבך אסור בלחמה דלחמה זקוקה היא", מדויק דאי לא רמיא האורייתא לינוס ליכא איסור זקוקה, וכאשר דייק בערל"ג מבי' ולג"ל א"ש דהתם קאי רש"י לאיסור מצוה היינו שיה דאי לא רמיא מה"ת היה דינה בערוה כני"ל.

והלפי"ו יש ליישב לכאורה נמי מה שעמדו הראשונים (כני"ל אות א') על לשון הגמ' כני"ל אילימא דאיסור מצוה, והלא גם איסור קדושה הוא כן. לפי הני"ל הו"ל א"ש לגבי איסור קדושה לא ס"ד כלל, דפשיטא דאיכא איסור אחות זקוקה, ואך דשו"ע אי אחותה דשני' דהו' נזהר דרבנן, אי איכא בה איסור זקוקה או לאו, וכמו דס"ד

איסור מצוה ואיסור קדושה הולצת ולא מתייבמת

ואכ"מ [ראה במגיה למיה"מ הו"ח שהביא הדברים בזה. וראה לעיל בסיומן י"ח אות ח' בזה].

(ב) בגמ' שם: "איסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה ומלווה לכהן הדיוט ואמאי קרי להו איסור קדושה דכמיז קדושים יהיו לאלהיהם", וז"כ דהא מפורת ותינה ג"כ קרי לה איסור קדושה, וכבר תמה כן בחו"ט בפירקין מ"ד דבמזמרת ותינה לא מלאמי בהם קדושה. וז"ל ע"ד שאמרו בע"ז דוהתקדשתם והייתם קדושים הו' עשה, ואף שדחו בגמ' הך מילתא, היינו דעשה לא הו"א, אבל מ"מ קרי לה לאיסור ביאה של חורה נשם קדושה מחמת הך קרא ויניחוד למבואר להלן אות כ' או"ק ג' ד"ל דגם למסקנא הו' שפיר בגדר עשה, ואך דהעשה אינו על על עמם הדבר אלא עשה לקיים המלוה, שו"ר דכ"ה מפורש בריב"ן [וכן ראמי דכ"כ בערל"ג].

(ג) בגמ' שם: "חמא רבי יהודה מחליף ע"י בהגהות הכ"ה לקמן פ"ד א' אות ג' דחור ממה שאמר דהוה איסור קדושה אלא דוה נקרא איסור מצוה עיי"ש דהוא משום דליכא עשה דקדושים יהיו. וז"ע דלך ר"י מחליף אבל

א) בגמ' כ' א': "איסור מצוה שניות אמאי קרי ליה איסור מצוה אמר אביי מצוה לשמוע דברי חכמים", וז"ל עפ"י דברי הגמיה"מ סי' רל"ד סק"ג דנענה באיסור דרבנן בשוגג אי"ז כפרה, דחשיב דלא עבר גמיה כלל עיי"ש, והגדר הוא דדברבנן אין עמם המעשה אסור, ואך דקעבר על המצוה לשמוע דברי חכמים, דכל האיסור הוא מחמת המצוה לשמוע ד"ח, ולפיכך כל שה"י שגג ולא נתכחן למרוד בדבריהם ז"ל אין כאן עניניה, והיינו דאחריון דאיסור דרבנן מיקרי "איסור מצוה", דכל מהותו של איסור הוא ביטול המצוה לשמוע דברי חכמים, אכן נודע בירודו של מרן הגר"ה להוכיח דאיכא בעמם חלות דין ושם שו"ר, וראי' מדברי הרמב"ם בהלכות סוטה (פ"ב ה"ח) דלא על ארסותו בניה חמיו שאין איסורה אלא מדרבנן חשיב אין הבעל מנוקה מעוון, והרי דחשיב ביאה אסורה, ה"ל תתם ענינה לימא לכללא דאין הבעל מנוקה מעוון אין הייתם נדקין את אשמו. ויעוין בקוה"ע סי' ח' אות ע"ו דהבב נמי ריסוד ד' הכתיבות אינו מוסכם והביא מש"כ וקדושים דברי סופרים דגם איסורים דרבנן יש בהם מציאות איסור לעמם, והאחרונים האריכו בזה טובא